

Saša Zdeňková a Tomáš Kolman

Dobrovolníci, spoluzakladatelé spolku Chráníme mořské želvy

Termín : duben 2015 (ostrovy jsme od té doby navštívili v roce 2016 a chystáme se i 2018)

Navštívené ostrovy: Borneo, Mataha, Derawan a Bilang - Bilangan

Saša: „Od 16 let sbírám předměty s želvami, suchozemské i mořské, to je jedno. Proč? Do konce roku 2013 jsem to nevěděla...prostě se mi líbí. Až na jednom semináři jsem potkala Hanku Svobodovou, měla náušnice ve tvaru želvy, sponu ve vlasech i náramek, vše ve tvaru želvy. Tak jsem si řekla, že to je můj člověk a dala se s ní do řeči. Hana mi sdělila, že je bioložka, zabývá se ochranou mořských želv a v únoru odlétá na Borneo chránit želvy. A mě napadlo, že bych jela ráda také, slovo dalo slovo a v dubnu 2015 jsme seděli s Tomášem v letadle a letěli na Borneo jako dobrovolníci, pomáhat se záchranou želv. Kruh se uzavřel, už vím, proč.“

Tomáš: „Když mi Saša řekla, že chce jet chránit želvy, hned jsem věděl, že jedu také, nebylo o čem přemýšlet. Vždy bylo mým snem, podívat se na odlehlé ostrovy bez civilizace. Ale až na Borneu jsem si uvědomil, jak je tento ráj ohrožen. Proto jsem se rozhodl podílet se na záchraně tohoto ráje a mořských želv. Bylo to jedno z mých nejlepších rozhodnutí, které mi ovlivnilo další život.“

Vylétali jsme z Prahy přes Dubai do Jakarty, letěli jsme od Emirates za 18 000,- Kč. V Dubai jsme se zdrželi jen krátce, ale v Jakartě jsme museli čekat celou noc na další let, který zajišťovala místní letecká společnost. Ten byl již do Berau přes Balikpapan, trval 2 hodiny a stál 5 500,-Kč. V Jakartě není hezké letiště, není tam čisto ani místo na spaní. Strávit tam celou noc pro nás bylo hodně děsivé. Tomáš si všiml dveří s velkým nápisem VIP. Do těch jsme nakráčeli i s veškerou bagáží, když jsme však ukázali dvěma pikolíkům naše lístky ekonomy, bylo jasné, že to není místo pro nás. Ale Tom měl nápad, nabídl klukům peníze a ti je radostně přijali. V přepočtu za 150,- Kč na jednoho jsme strávili nádhernou noc v klimatizované místnosti v kožených rozkládacích sedačkách a bylo zde i pěkné WC. Co si víc přát. První naše ponaučení, příště hledat lety, kdy strávíme delší čas čekání v Dubaj, kde je naprosto čisto a můžete tam spát i na zemi a nepodporujete úplatkářství.

Brzy ráno už nastupujeme do letadla směr Balikpapan. V Balikpapanu je krásné moderní letiště, jídlo i pití se dají koupit za slušné ceny. Byla to příjemná přestávka před posledním letem. A už přistáváme v Berou. Při výstupu z letadla nás omráčí neskutečné vlhko a vedro, na zemi leží moucha veliká jako naše veverka. Tomáš si mě začne dobírat, jak asi tady budou vypadat pavouci? Málem omdlím.

Jsmo ve velkém očekávání, bude nás čekat Hanka, kterou jsem viděla 2x v životě, zařídila nám povolení na ostrovy? Co když ne? Ale obavy byly zbytečné, byla tam dle dohody a vše bylo zajištěné. Nasedli jsme na taxík a ten nás za 200 Kč dovezl do hotelu Mitra. Hotel má klimatizaci, splachovací záchod a sprchu, je to jeden z nejlepších a cenově nejpříjemnějších hotelů v Berau. Za jednu noc pro 2 jsme zaplatili se snídaní a kávou 700 Kč. Bylo důležité, že byla Hanka, která mluví indonésky, s námi. Místní lidé anglicky vůbec nemluví. Ráno nás měli nabírat ochranáři s Hankou a měli jsme jet nakoupit zásoby na ostrovy. Už si nikdy v Česku nekoupím papáju, to se nedá srovnat! Po nákupu jsme vyjeli do rybářské vesnice Lenggo, ze které jsme měli vyjet lodí na naše vysněné místo. Cesty jsou na Borneu zajímavé, jedete po asfaltce, najednou zmizí a jedete po kamenech a písku a najednou se zase objeví asfalt. Před zatáčkou v protisměru se troubí, aby se vědělo, že něco jede. Cesta trvala 5 hodin a bylo mi pěkně špatně. V autě pro 5 nás jelo 6, bylo strašné vedro, nefungovala

klimatizace a z otevřeného okýnka jsem byla vyfoukaná, obličej jsem měla obalený pískem, ale stejně na to vzpomínám s neskutečným štěstím.

Vesnice byla jako z cestovatelských filmů, úžasná. Lidé zvědaví, ale milí. Jen byl odliv, tak jsme nemohli vyjet a tak jsme strávili další noc v rodinném penzionu. Ten už byl bez splachovacího záchodu, bez klimatizace i bez sprchy. Byl vybaven tak, jako místní domácnosti. Tedy šlapky a malý bazének s nachytanou dešťovou vodou, kterou jste se polévali. Cena 100 Kč na osobu, umístění u pralesa. Při usínání jsme slyšeli opice a noční ptáky, bylo to nádherné. Ve 4 ráno nás kluci vzbudili, že už vyjíždíme. Loď si vyrobil Liling sám, byla celá ze dřeva a měla vestavěné dva barely na sladkou vodu. Tu natankoval do barelů z pramenu který vytékal pod jeho domem a zajišťoval obživu pro jeho rodinu.

Na ostrovech totiž není sladká voda, musí se dovážet. Ani elektrika, tu tam vyrábí agregát, který se zapne okolo 19 hod a ve 22,00 hod se vypne. Musí se šetřit. Je to moc dobře, protože díky tomu nejsou ostrovy obydlené a tak tam mají želvy panenský klid. My tam jeli na povolení místní vlády. Cesta trvala 12 hodin, už vím jak se na lodi chodí na záchod. Prostě jdete na zád', ukážete všem co tam jsou ať jdou pryč, tedy na před'. Vyndáte ze zádi jedno prkno, chytnete se lana, které je na zádi umístěno, aby jste nespádli a šup, můžete začít. Jde to, věřte mi, jen to chce zavřít oči a nemyslet.

Nikdy nezapomenu na první pocity, když jsme uviděli poprvé ostrovy. Splnění snu, neskutečná nádhera, uau! Víc se nedalo říct. Tomáš nevydržel a skočil do té naprosto průzračné modrozelené vody a k ostrovu doplaval. Nezapomenu, jak stál mokry na písku a nahlas se smál.

Na ostrově nás uvítalo 5 ochranářů. Kluci jsou strašně milí. Dokonce se snaží mluvit anglicky, to i díky tomu, že tam dobrovolníci docela jezdí. Mohli jsme si vybrat ubytování s nimi v domečku nebo ve stanu. Chtěli jsme soukromí, tak vyhrál stan. Taky vyhrál proto, že se dá zavřít a nemůže tam vlézt žádný hmyz, hlavně ne pavouci. Na Borneu jsme koupili mimo jiné i sprej na hmyz, takže každé ráno, když jsme stan opouštěli jsme ho vystříkali, ale mravenci se tam stejně dostali.

Stan nám kluci půjčili, polštářky a spacáky jsme měli svoje. První noc na písku byla náročná, ale po dalších nocích jsem zjistila, že mě už nebolí záda. Při každém usínání jsem se těšila na další probuzení. Slunce vychází vždy v 6,30 hod a zapadá v 18,30 hod. Každý den stejně a dokola. K snídani si kupte sušenky nebo si dejte ovoce, rýže se vaří až kolem půl 10. Ráno okolo 9,00 hod připluly želvy až k pláži a pásly se. Každý den jsem vyhlížela, kdy začnou vystrkovat hlavy z vody, aby se nadechly a jakmile bylo zřejmé, že jsou tady, stačilo vzít šnorchl, masku a užívat si to s nimi. Byly plaché, ale ne vystrašené. Když jsme se pohybovali v klidu, bez prudkých pohybů, nechali se sledovat face to face. Něco, co se nedá slovy popsat...a když už nás měla nějaká želva dost, tak 2x mávla ploutvemi a byla pryč.

Okolo 11,00 hod už začíná být vedro i ve vodě a želvy pomalu odplouvají do hlubin. Ještě si prohlížíme korálové zahrady, ale hlad nás vždy vyžene z vody.

Umyjeme se, osušíme a jdeme na snídani/oběd. Tu připravují kluci, na ostrovech se jí 2x denně, snídane/oběd a večeře. Jídla bývají stejná, nerozlišuje se zda je to snídane/oběd či večeře. Rýže, vajíčko nebo tofu, nějaká vařená zelenina, pálivá omáčka a když jdou kluci na ryby tak ryby nebo mořské plody. Když ne, tak je to bez masa. Musím říci, že nám tam strašně chutná, máme rádi pálivé a plody moře, takže pro nás je jídlo na ostrově veliký zážitek. I to, jak snídane/oběd či večeře probíhají. Všichni se před každým jídlem umyjí a většinou i převléknou, pak se sejdeme v domečku, kde je uprostřed na podleze hrnec s rýží a další jídla dle nabídky. Každý si naloží, co chce a kolik chce a pak v kroužku okolo toho hrnce sedíme na zemi a baštíme ani nedutáme. Kluci vždy čekají, až si dáme my, pak teprve si vezmou oni. Je to od nich projev úcty a my si toho vážíme.

Odpoledne trávíme většinou v houpací síti čtením nebo sněním. Tomáš chodí i na objevné výpravy, ale já to v tom vedru odmítám. Také nás kluci učili jak vyrobit přívěsek ze skořápky kokosu a jeden den jsme věnovali výrobě kokosového oleje. Díky Berlymu to však nebylo tak těžké, vyrobil totiž elektrické struhadlo, což hodně zkrátilo čas přípravy. Každý den je obrovský odliv, odhaduji, že zmizí až kilometr moře a každý den se zase objeví.

Práce na ostrově začínala až v podvečer. Okolo 16,00 hod jsme obcházeli ostrov a sbírali odpadky. Je to neskutečné, jak se z moře stala jedna velká skládka. Všechny odpad, zejména plastový pak končí na ostrovech, zachycen v mořské trávě, ale hlavně na pomezí pláže a lesa, kde jsou palmy a keře. Právě sem chodí nejvíce želvy klást. A tak se musí brodit lidským odpadem. Strašné. Když to vidíte na vlastní oči, svírá se vám srdce, říkáte si, jsou tady více než 100 mil. let a my je zničíme během pár desítek let. Sbíráni odpadků je docela námaha, v tropickém vedru se neustále ohýbat a zvedat se je náročné, než obejdeme ostrov, odpočíváme ve stínu palem. Do plastových pytlů sbíráme vše, co na ostrovy nepatří. Separujeme pouze kov a sklo, které pak odvážíme na Borneo. Za pár minut máme plné pytle plastových kelímků, žabek, lahví atd. a tak je na písku vysypeme a uděláme skládku, kterou zapálíme a pod dohledem sledujeme, jak ten hnus čmoudí a hoří. Jinak to nejde. V Indonézii neexistuje systém odpadového hospodářství, nemají centrální skládky. Vše co se nasbírá se prostě spálí.

V 18,30 hod se setmí a je tma jako v ranci. Máte pocit, že na Vás padá nebe plné hvězd. Okolo 20,00 hod si nasazujeme čelovky a jdeme s klukama na první obhlídku, abychom nepropásli žádnou želvu, která se rozhodla klást vajíčka právě ten večer. Také posloucháme, zda se neblíží loď, to by bylo signál, že ostrov navštívili zloději. To, že z moře vylezla želva a šla klást vejce lze poznat snadno. Podle stop v písku, které vypadají, jako by jel pásák.

Už těžší je poznat, zda a kde nakladla vejce. Želvy většinou vyhrabou několik děr, než se rozhodnou, že právě to je to nejlepší místo pro jejich potomky. Ale kluci to mají zmačknuté. Dlouhou kovovou tyčí píchají do země tak obratně, že poznají, kde jsou vajíčka aniž by je poškodili. Dodnes nechápu jak to dokážou. Je to kumšt. Když se hnízdo najde, tak se musí odhrabat písek a vajíčka opatrně přeskládat do kbelíku a přenést na bezpečné místo blíže k domečku. O všem se dělají záznamy, kde se snůška našla, kam se přenesla a po vylíhnutí se eviduje, kolik se vylíhlo mláďat a kolik ne. Ostrov si totiž ochráněři rozdělili na sektory po 50m, které v terénu označili. Takže se najde snůška např. v sektoru 4B (chápejte 350m od domku) a přenesse se do sektoru 8A (700m od domku). Prosté a chytré. Pokud nezachytíme dobu, kdy se želvičky líhnou nevadí to, přirozeně utíkají k moři, aby se pokusily o přežití. I tak se dá spočítat kolik jich bylo a to podle skořápek. Většinou jsou napůl. Málokdy se stane, že se vylíhnou všechna vejce.

A tak se musí vyhrabat ty, která v hnízdě zbyla a také spočítat. Často se stává, že se z nich ještě vyklubou maličké. Hnízdo se musí vyhrabávat velice opatrně, když tam želvičky ještě jsou, bývají často zaklíněny mezi kořínky rostlin a bez naší pomoci by v hnízdě zaklíněné umřely. Musím přiznat, že vyhrabávání hnízda má dvě stránky, tu nádhernou, kdy vidíte zrození života. Písek začne vřít a najednou z něj jedna přes druhu vylézají maličká mláďátka a vy jim pomáháte ven na svět, berete je do rukou jako malý křehký poklad. Ta druhé už není moc příjemná. Z hnízda se line fakt hodně velký zápach a kontrola nevylíhnutých vajec tomu vévodí, každé vajíčko musíte rozloupnout, ble... to není příjemné, ale je to potřeba. Tak pomáháme i s tím.

Čas uplynul jako voda a my se s rájem musíme rozloučit. V noci před odjezdem byla bouřka a moře je hodně živé. Loď navíc nemůže přijet ke břehu jako jindy, právě kvůli vlnám. Je to vše složitější, ale zvládlo se to. Vyložil se nový náklad, přečerpala čerstvá voda, naložil se náš náklad, jeden ranger přijel na střídání a další odjíždí s námi. Tak sbohem ráji....zase za rok.